

6. ábra. Az ötödik ábra erdeifenyvese nyolcéves korban, jobboldalt az ellenőrző parcella rontott akác-surjasa

Hiszem, hogy hazánk egyre belterjesebb erdőgazdálkodása érdekében kifejtett erőfeszítéseink meghozzák gyümölcsüket. Ennek az útnak egyik legnehezebb problémája az öröklött rontotterdők felszámolásának ügye. A felismeréssel erdőgazdálkodásunk máris rálépett e téren is a helyes útra. Az előidéző okok kiküszöbölésével biztosítékot kaptunk arra, hogy új rontotterdők ne keletkezzenek, valamint lehetőséget ahhoz, hogy az örökségben terhet jelentő rontott állományokat mielőbb felszámolhassuk.

Az erdősítések eredményessége és belépési terve

FÜSZ JÓZSEF Nyírségi Állami Erdőgazdaság főmérnöke

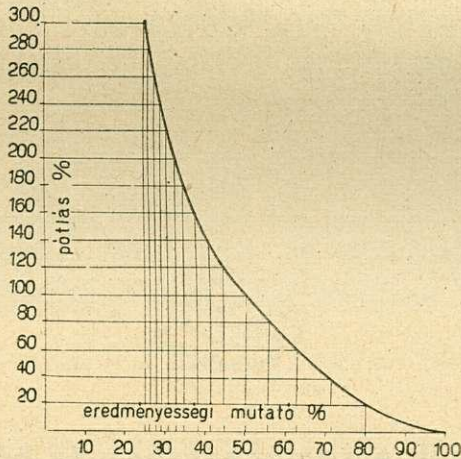
Új szavakkal, új fogalmakkal gyarapodott erdészeti szakszókincsünk. Az erdősítések eredményességének vizsgálatával és belépésének tervezésével. Beszámolókbán, szaksajtóban mind gyakrabban találkozunk velük és bár értelmüket mindnyájan biztosan és helyesen érezzük, de a fogalmuk pontos meghatározása csak látszatra egyszerű. Ezért nem lesz érdektelen, ha ezeknek a — lapunk széles olvasó rétegeit érintő — fogalmaknak az alábbiakban rövid ismertetését adjuk. Születésüket az erdősítések eredményessége megállapításáról szóló 33/1957. sz. O. E. F. utasításnak köszönhetik. Ennek értelmében egyfelől az erdősítések tervezése során elő kell írni az erdősítések eredményes befejezésének a határidejét és a megengedhető pótlások százalékos mértékét. Másfelől pedig évenként eredmé-

nyességi vizsgálatokat kell tartani és meg kell állapítani az eredményesen befejezett erdősítések eredményességi mutatóit.

Korábban az erdősítési munka eredményességét a megeredés és megmaradás mértékének megállapításával fejeztük ki. Ezek a mérőszámok a teljesített munka területéből (100%-ból) az eredménytelenség levonásával szolgáltatják a megeredés, vagy megmaradás eredményét. Azaz, ha az alapterületen (100%-on) végzett munkából 40% kiesett, akkor ennek a munkának a megmaradási eredménye $100 - 40 = 60\%$ lett. Másként állunk azonban az új eredményességi mutatóval. Ez nem az egyszerű művelet (telepítés, felújítás, pótlás) sikerét keresi, hanem az ugyanazon területen végzett ismételt pótlásokkal együtt vett összes munkárafordítás végeredményét. Az előző példában —, feltéve, hogy a kiesett 40%-ot egyszeri pótlással sikerült beállítani —, akkor az alapterületen (100%-on) befejezett erdősítés érdekében $100 + 40 = 140\%$ erdősítési munkát kellett végezni. Az eredményesség tehát olyan mutató, amely az alapterületnek és a pótlásokkal együtt ráfordított összes erdősítés területének a viszonyából képezhető. Az eredményességi százalékot az alábbi egyenlet alapján számítjuk ki:

$$\text{Em.} = \frac{100 \times \text{erdősítés alapterülete ha}}{\text{pótlásokkal együtt vett összes erdősítés ha} \dots 1/}$$

Az egyenletet a grafikon szemlélteti:

Az ordináta tengelyt a pótlási százalékok képezik, az abszcissza az eredményességi százalékos mutató tengelye. Az eredményességi mutató maximális értéke 100%. Abban az esetben áll elő, ha pótlás egyáltalán nem merült fel.

A pótlási százalékok emelkedésével az eredményességi mutató értéke aránylagosan csökken. Ez az arány azonban nem lineáris, hanem a grafikonon szemléltetett görbe szerinti. Kezdetben nagy, majd fokozatosan fogyó a csökkenés —, egyenlő százalékos pótlás fokozódás mellett. Az eredményességi mutatót az 1. sz. „Erdőművelési jelentés“ g. táblázatában (e., i. oszlopokban) a statisztikai beszámolás százalékos alakban állapította meg és ez azt fejezi ki, hogy a pótlásokkal együtt végrehajtott erdősítési munkának hány százaléka az alapterület beállított erdősítése. Az előző péld-

dából tehát a plusz 40% pótlással végzett erdősítésnek a beállott alapterület (10 000:140 =) 71,4%-a.

A grafikon abszcissza értékeit azonos módon, ugyancsak a 1. egyenlet alapján számítjuk ki az alábbiak szerint: Az alapterület = 100%. Ennek szászszorosa = $100 \times 100 = 10\,000$. Az alapterületen végzett erdősítés $100\% + \text{pótlás } 10\% = 110\%$, tehát az eredményesség:

10% pótlásnál	10 000:110 = 90,9%,	20% pótlásnál	10 000:120 = 83,3%
30% pótlásnál	10 000:130 = 76,9%,	40% pótlásnál	10 000:140 = 71,4%
50% pótlásnál	10 000:150 = 66,7%,	60% pótlásnál	10 000:160 = 62,5%
70% pótlásnál	10 000:170 = 58,8%,	80% pótlásnál	10 000:180 = 55,5%
90% pótlásnál	10 000:190 = 52,6%,	100% pótlásnál	10 000:200 = 50,0%
200% pótlásnál	10 000:300 = 33,3%,	300% pótlásnál	10 000:400 = 25,0%
400% pótlásnál	10 000:500 = 20,0%.		

és így tovább.

Amint látjuk a 100%-os pótlásig 50%-ot esik az eredményesség. (100%-ról 50%-ra.) A második 100% pótlás alatt már csak 16,7%-ot (50%-ról 33,3%-ra), a harmadik 100% pótlás alatt már csak 8,3%-ot (33,3%-ról 25%-ra) csökken az eredményesség. Ezek a százalék-számok főként a nem lineáris változásuk miatt is, nem olyan gyakorlatiasak, értékük egyszerűen nem tekinthető át. Ezekből nem tudjuk érzékelni, hogy a megadott százalékszámhoz mennyi a felhasznált pótlás értéke. Pl. a 140% pótlásokkal együtt felmerült erdősítés eredményességét első tekintetre mindenki tudja mértékében érzékelni. De ha ebből kiszámítjuk a 10 000:140 alapján a 71,4% eredményességi mutatót: ennek kevesebben érzik a helyes és valóságos mértékét. Ezért a gyakorlatban az eredményességi mutatónak ez az alakja kissé nehézkes.

Beszélünk ugyanis egy másik eredményességi mutatóról is, amikor azt mondjuk, hogy 1 ha. erdősítés befejezéséhez, illetve beállításához pl. az 1956. évben 2,4 ha. pótlásokkal együtt vett erdősítés volt szükséges. Ez már ismét kézzelfogható, gyakorlatias, egyszerűen érthető mértékszám. Ez egyébként az előbbi százalékos eredményességi mutatónak a reciprokok értelmű szorzószáma. Értékét a pótlásokkal együtt vett erdősítés összes területének az alapterülettel való osztása útján állapítjuk meg. Az előző példánkban $140\%:100\% = 1,4$. Tehát a 71,4%-os eredményesség azt jelenti, hogy az alapterület 1,4-szeresét kellett a beállítás érdekében erdősíteni. Ezen utóbbi eredményességi szorzószámmal dolgozik a fásításunk. A fásítások eredményességének nyilvántartása (terv 13904 rak. szám nyomtatvány) 26. oszlopában a fentiek alapján e reciprokok szorzószámmal fejezi ki a fásítások eredményességét. Azaz

$$\text{eredményességi szorzószám} = \frac{\text{alapterület} + \text{összes pótlások ha}}{\text{megmaradt fásítás területe ha}} \dots 2/$$

Az erdősítések eredményességénél bár melleleg, de beszélünk a szorzószámos eredményességről is, mégis a pótlások mértékét nem ezzel, hanem külön megállapított százalékokkal határozták meg. A maximális pótlási százalékokat tájptípusonként pl. az alábbiak szerint állapították meg:

- I. tájptípusban: 80%, ez megfelel 55,5% min. eredményességi szintnek
- II. tájptípusban: 60%, ez megfelel 62,5% min. eredményességi szintnek
- III. tájptípusban: 40%, ez megfelel 71,4% min. eredményességi szintnek

Az eredményesség tervét azonban nem a tájegységre minimálisan megállapított eredményességi szint mértékén vesszük számításba, hanem

az erdősítésre tervezett erdőrészesletek talajminősége, fafaja, stb. tekintetbe vételével az összegezett végeredményt a tárgyévi üzemi részlettervben írjuk elő. (II.—1. lap, 2. és 4. sorszárok alatt „h“ oszlop.) Az eredményes befejezésre tervezett telepítések és felújítások összege az erdőgazdaság globális eredményességi tervét adja. A betervezett százalékos pótlások figyelembe vételével határozzuk meg az eredményesség tervét százalékos viszonyzámban.

Pl. a Nyírségi Erdőgazdaság az 1958. évi eredményességi tervét 500 ha eredményesen befejezendő erdősítés érdekében 907 ha tényleges erdősítési tervvel fektette fel. Ez $500 \times 100 : 907$ alapján = 55,1% tervezett eredményesség. A szorzószámmal kifejezve $907 : 500 = 1,8$ -szoros összes erdősítést jelent.

Ezek után már nem okoz különösebb nehézséget az erdősítések „belépésének“ a fogalmát is meghatározni. A belépési terv ezek szerint nem egyéb, mint a kitzúzott eredményességi szint elérésének az előírása. Ezt az előirt eredményességi szintet az eredményességi vizsgálatokkal megállapított tényleges eredményességgel vetjük össze és amennyiben a tervezett eredményességi szintet (ami ez esetben a 100%-ot képviseli) elérjük, úgy a belépési tervünket teljesítettük, ha pedig alatta maradtunk, úgy a belépési tervünk is teljesítetlen maradt.

Amikor tehát belépési tervről beszélünk, akkor mindig az eredményességi tervre kell gondolnunk. Amikor a legutóbbi OEF igazgatói értekezleten dr. Balassa Gyula országos erdészeti főigazgató arra hívta fel az erdőgazdaságok figyelmét, hogy a „belépési tervet“ minden erdőgazdaságnak teljesíteni kell, akkor tulajdonképpen azt mondotta, hogy a betervezett eredményességnél alacsonyabb eredményességet produkálni nem szabad.

Az eredményességi vizsgálatokat tehát jól megszervezve, idejében befejezve, évenként egyszer el kell végezni. Nemcsak azért, mert az ennek során megállapítható jogosultság alapján a jól végzett munkát gazdag jutalomhoz is lehet juttatni, hanem — és nem utolsó sorban — azért is, mert az eredményességi vizsgálattal, a belépések tervezésével a haladó erdőművelés olyan mérőszám birtokába jutott, amely alkalmas eszköze az erdőművelési ágazat belterjesség felé fejlesztésének.

Erdőgazdaság és faipar

Az erdőgazdálkodás, a fűrész- és lemezipar, valamint az erdészet irányítása alá tartozó üzemek, vállalatok dolgozóinak országos lapja.

Megjelenik havonta egyszer.

**Előfizetési ára egy évre 24,— Ft,
félévre 12,— Ft.**

Megrendelhető a 61.055 számú csekkszámán a

POSTA KÖZPONTI HÍRLAPIRODÁTÓL,

(cím: Budapest, V., József nádor tér 1. sz.
Telefon: 180-850.)